

Rácz András – Brestyánszki Flóra

A gépjárművel végrehajtott, *ramming* típusú terrortámadásokról és a védekezés lehetőségeiről

A közelmúltban Európában több olyan merénylet is történt, amelyekben a terroristák fő fegyverként gépjárművet használtak. Várható, hogy ez a gépjárműves elkövetési forma (az úgynevezett ramming) egyszerűsége, olcsósága és nehéz felderíthetősége miatt egyre gyakoribbá válik. A módszert mára nemcsak radikális iszlamisták, de egyéb szélsőségesek és magányos őrültek is használják. A rammingtámadások első-sorban tömegrendezvények ellen hatékonyak, így az ellenük való védekezésnek is leginkább a tömegrendezvények védelmére, illetve a gyors rendőri és egészségügyi reagáló képességek fejlesztésére kell koncentrálnia. A parlamenti választások közeledtével hazánkban is nőni fog a tömegrendezvények száma, így az ország biztonságának garantálása érdekében szükségessé vált az európai rammingtámadások elemzése.

Kulcsszavak: terrorizmus, biztonság, Európa, Izrael, ramming

Rácz András – Brestyánszki Flóra: On Ramming Terrorist Attacks and the Possibilities of Protection against Them

Recently we have witnessed several attacks in Europe, in which terrorists used vehicles as their weapons. We can expect that such attacks utilizing vehicles, called ramming attacks, will proliferate because they are simple, cheap and hard to uncover. Today these means are used not only by radical Islamist terrorists, but also by other radicals and lone psychotics, as well. Ramming attacks are primarily effective when targeting mass events, therefore protection against these should also focus on protecting the people participating in such events and on developing the police and medical reaction capabilities. As parliamentary elections are coming up in Hungary, the number of mass events is also going to increase, therefore it is necessary to gain an analytical picture of ramming attacks throughout Europe to be able to guarantee safety and security in Hungary, as well.

Keywords: terrorism, security, Europe, Israel, ramming

Az angol nyelvű terrorizmus-szakirodalomban rammingnek azokat a támadásokat nevezi, ahol az akció elkövetésének legfontosabb eszköze a terrorista által használt gépjármű. A támadás leggyakrabban úgy történik, hogy a gépjárművel nagy sebességre felgyorsulva igyekeznek minél több gyalogost elgázolni. Fontos megkülönböztetni a ramminget az autóbombáktól: előbbihez nincs szükség sem robbanóanyagra, sem elektronikára, egyedül egy alkalmas gépjármű kell hozzá. Erre a támadási formára egyelőre nem született általánosan elfogadott magyar elnevezés – tartalmilag leginkább talán a gázolás fedné le legteljesebben az eredeti szó jelentését –, így a szerzők a továbbiakban is a ramminget használják.

A hétköznapi rammingtámadások korlátozott hatásúak, viszont kivédhetetlenek

Rammingtámadásokat a kétezres évek vége óta követnek el nagyobb számban, leginkább Izraelben, ahol mostanáig 60 ilyen támadást tartanak számon. Mint ismeretes, nemrégiben az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet kifejezetten felszólította a híveit, hogy törekedjenek minél egyszerűbb, a hazájukban is kivitelezhető támadásokat végrehajtani a nyugatiak ellen, külön is nevesítve a ramminget mint elkövetési formát. A felhívást 2017 nyarán, a ramadán előtt megismételték.¹

Az eddigi legpusztítóbb európai rammingtámadás a 2016. július 14-i nizzai merénylet volt: a francia nemzeti ünnep miatt zsúfolt esti, tengerparti sétányon egy iszlamista merénylő által vezetett teherautó több száz méteren keresztül tudott nagy sebességgel végighajtani, összesen 86 ember halálát és 434 ember sebesülését okozva. Sok áldozattal járt a 2016 decemberében elkövetett, berlini karácsonyi vásár elleni támadás is, amelyet egy lopott kamionnal követtek el: a 12 halottal és 56 sebesülttel végződő ramming csak azért nem okozott súlyosabb veszteségeket, mert a támadó nem volt képes megfelelően vezetni a rakománnyal együtt közel harminctonnás (!), pótkocsis járművet.

Az utóbbi évek rammingtámadásai ugyanakkor arra is rávilágítanak, hogy az átlagos napokon, utcákon elkövetett akciók nem okoznak elég veszteséget ahhoz, hogy a terroristák stratégiai hatást érjenek el. Jól mutatta ezt a 2017. március 22-i londoni rammingtámadás is. A merénylő több mint száz méteren keresztül hajtott a Westminster híd járdáján és a Bridge Streeten, és noha ötven embert sebesített meg (közülük tucatnyit súlyosan), a gázolás következtében elhunytak száma mindössze négy volt. (Az ötödik áldozatot – egy rendőrt – a támadáshoz használt Hyundai gépkocsi elakadása után az immár gyalogos terrorista késsel ölte meg, a hatodik halott pedig maga a merénylő volt.) A merénylő ebben az esetben is nagy sebességgel hajtott a járókelők közé.

Hasonló volt a helyzet a 2017. április 7-i stockholmi merénylettel is. A négy halottal és tizenöt sebesülttel végződő támadás ahhoz képest nem súlyos, hogy az elkövető egy nagy méretű, tíz tonnánál is nehezebb teherautót használt, amivel nagy sebességgel hajtott végig a Drottningatan utcán, és szemtanúk elmondása szerint kifejezetten törekedett rá, hogy minél több embert üssön el. Mégis csak korlátozott veszteséget volt képes okozni, hétköznapi ugyanis egyszerűen kevesebben voltak az utcán, és volt helyük félreugrani, kitérni. Nappal ráadásul észrevenni is könnyebb, ha valami szokatlan, rendkívüli dolog történik, ez pedig megkönnyíti a menekülést. További szerencse volt a szerencsétlenségben, hogy a stockholmi elkövető sem tudta megfelelően uralni a járművet, és rövid időn belül egy áruháznál oldalába csapódva elakadt vele.

Ezeknek a hétköznapi végrehajtott támadásoknak, hasonlóan a Franciaországban, Izraelben és másutt elkövetett korábbi rammingmerényletekhez, közös vonásuk, hogy lényegében kivédhetetlenek. Míg a tömegrendezvényeket Nizza és Berlin után egyre hatékonyabban védik, a hétköznapi élet sokkal nehezebben védhető rammingtámadások ellen: nem lehet racionális méretű erőforrás-befektetéssel arra törekedni, hogy minden egyes

¹ Gilad SHILOAH: ISIS Called for Ramming Attacks Against the West During Ramadan, [online], 2017. 06. 03. Forrás: Vocativ.com [2017. 07. 15.].

utcát mechanikai akadályokkal megvédjünk, hiszen ilyen támadásra zsúfolt belvárosi sétálóutcáktól kisvárosi dűlőutakig bárhol lehetőség van, ahol gyalogosokat lehet elgázolni. A gyakorlatban nem lehet teljes biztonsággal megakadályozni azt sem, hogy a potenciális merénylők autót béreljenek (mint tette azt a londoni támadó), vagy egyszerűen ellopjanak egy gépkocsit, amint az Stockholmban történt.

Az amerikai *Transportation Security Authority* (TSA) 2017. májusi figyelmeztetése szerint várható, hogy egyszerűsége és költséghatékonyasága okán a ramming mint támadási forma a közeljövőben egyre gyakoribbá válik.² A terrorszervezetek szempontjából ugyanis az ilyen támadások anyagi és humán erőforrás-igénye igen alacsony, hiszen az akciók nem igényelnek sem különösebb előkészítést, sem támogatást. Nem véletlen, hogy az Iszlám Állam is egyre inkább előnyben részesíti ezt a támadási formát.³

Az eddigi tapasztalatok szerint a legtöbb rammingtámadást egy, legfeljebb két merénylő követi el. A merényletek mögött álló terrorszervezetek kalkulációját modellezve az akciók befektetésigénye alacsony: egyszerűen fogalmazva a feláldozott terrorista (a befektetés) és a megölt vagy megsebesített áldozatok száma (a nyereség) igen kedvező: London esetében egy merénylőre jut öt halott és ötven sebesült, Stockholm esetében négy halott és tizenöt sebesült.

A ramminghez nincs szükség sem különösebb felkészülésre, kiképzésre, sem speciális szakértelemre: kis túlzással mindössze vezetési tudás és egy alkalmas jármű kell hozzá. Szoros koordináció és rendszeres kommunikáció sem szükséges, amit a hatóságok le tudnának hallgatni és így meg tudnák előzni a merényletet. A lehetséges célpontok felderítése és felmérése sem igényel semmiféle olyan előkészületet, ami magára vonhatná a hatóságok figyelmét. Egy rammingtámadás előkészítésére akár néhány óra is elegendő lehet, az autóbérlést is beleszámítva.

Az utóbbi öt év rammingtámadásai (2013–2017)

A fentiekből az következik, hogy a rammingot mint elkövetési módszert várhatóan hosszú ideig fogják még alkalmazni. Ebből adódóan pedig érdemes alaposabban is megvizsgálni az eddigi rammingtámadások néhány sajátosságát.

Ehhez célszerű végignézni az utóbbi öt év támadásait, hogy feltérképezhessük ennek az elkövetési formának néhány sajátosságát. A táblázat az Izraelben elkövetett merényletek közül csak a jelentősebbeket tartalmazza, jelen elemzésnek ugyanis nem a precíz adatgyűjtés, hanem az általános következtetések levonása a célja. Az európai rammingakciók kapcsán viszont az elmúlt öt évre vonatkozóan az adatsor teljes, tehát tartalmazza nemcsak a terroristák, de a magányos elkövetők akcióit is (utóbbiakat dőlt betűvel jelölve). A táblázatban szerepel már a 2017. július 10-én Izraelben elkövetett rammingkísérlet is.

² Transportation Security Authority: Vehicle Ramming Attacks. Threat Landscape, Indicators and Countermeasures, [online], 2017. 05. Forrás: Publicintelligence.net [2017. 07. 15.].

³ Justina CRABTREE: Low-tech terror attacks like vehicle-ramming look set to rise: Analyst, [online], 2017. 03. 23. Forrás: Cnbc.com [2017. 07. 15.].

1. táblázat: Az elmúlt öt év ramingtámadási (2013–2017)

	Dátum	Helyszín	Napszak (nappal / este)	Esemény (hétköznap [H], tömegren- dezhvény [T])	Jármű	Sebesség (ha van adat)	Halott ⁴	Sebesült	Összes áldozat
1.	2013. 04. 30.	Venice, Los Angeles (USA)	nappal	H	személy- autó	n. a.	1	17	18
2.	2013. 05. 22.	London (GBR)	nappal	H	személy- autó	n. a.	1	0	1
3.	2013. 10. 28.	Peking (CHN)	nappal	H	személy- autó	n. a.	2	38	43
4.	2014. 05. 22.	Ürümcsi (CHN)	nappal	T (piac)	személy- autó 2 SUV	n. a.	39	90	143 ⁵
5.	2014. 08. 04.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	buldózer (!)	n. a.	1	4	5
6.	2014. 10. 20.	Quebec (CAN)	nappal	H	személy- autó	n. a.	1	1	2 ⁶
7.	2014. 10. 22.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	személy- autó	n. a.	2	7	9
8.	2014. 11. 05.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	teherautó, kisteher- autó	n. a.	3	13	16
9.	2014. 11. 05.	Gush Etzion (ISR)	este	H	teherautó	n. a.	0	3	3 ⁴
10.	2014. 12. 21.	Dijon (FRA)	este	H	teherautó, kisteher- autó	n. a.	0	11	11
11.	2014. 12. 22.	Nantes (FRA)	este	T (vásár)	teherautó, kisteher- autó	n. a.	1	10	11
12.	2015. 04. 15.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	személy- autó	n. a.	1	1	2

⁴ A támadásban életüket veszített merénylők nélkül.

⁵ A támadók bombákat is dobáltak, emellett a két jármű a támadás során összeütközött és felrobbant. Nem különíthető el egyértelműen, hogy az áldozatok közül hányat öltek meg közvetlenül a járművek, és hányat a robbanások.

⁶ Mindkét áldozat a kanadai fegyveres erők tagja volt, és a támadáskor egyikük egyenruhát viselt. A támadó (kifejezetten) katonákat akart ölni: hosszan várakozott az autójában, amíg lehetősége nem nyílt katonákat elgázolni.

⁷ Nem tévedés: 2014. november 5-én valóban két, egymástól független rammingtámadásra is sor került Izraelben. Terror attack in Jerusalem kills two, [online], 2014. 11. 05. Forrás: Mfa.gov.il [2017. 07. 15.].

13.	2015. 06. 16.	Lyon (FRA)	nappal	H	teherautó, kisteherautó	n. a.	1	2	3 ⁸
14.	2015. 06. 20.	Graz (AUT)	nappal	H	személyautó SUV (Daewoo Rexton)	kb. 100 km/h	3	36	39
15.	2015. 10. 13.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	személyautó	n. a.	1	0	1
16.	2015. 10. 13.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	személyautó	n. a.	1	1	2
17.	2015. 11. 04.	Hebron (ISR)	nappal	H	személyautó	n. a.	1	0	1
18.	2015. 12. 22.	Las Vegas (USA)	este	H	személyautó (Old-mobile sedan)	n. a.	1	37	38
19.	2016. 01. 01.	Valence (FRA)	nappal	H	személyautó (Peugeot 307)	n. a.	0	0	0 ⁹
20.	2016. 07. 14.	Nizza (ITA)	este	T (ünnepi felvonulás)	teherautó (19 tonnás Renault Midlum)	90 km/h	86	434	520
21.	2016. 11. 28.	Columbus (Ohio, USA)	este	H	személyautó	n. a.	0	9	9 ¹⁰
22.	2016. 12. 19.	Berlin (GER)	este	T (karácsonyi vásár)	teherautó (Scania R450)	n. a.	12	56	68
23.	2017. 01. 08.	Jeruzsálem (ISR)	nappal	H	teherautó	n. a.	4	15	21
24.	2017. 01. 20.	Melbourne (AUS)	este	H	személyautó (Holden Commodore)	n. a.	6	36	42
25.	2017. 02. 25.	Heidelberg (GER)	este	H	személyautó	n. a.	1	2	3
26.	2017. 03. 22.	London (GBR)	nappal	H	személyautó SUV (Hyundai Tucson)	kb. 122 km/h	5	50	54
27.	2017. 04. 06.	Ofra (ISR)	nappal	H	személyautó	n. a.	1	1	2
28.	2017. 04. 07.	Stockholm (SWE)	nappal	H	teherautó (Mercedes Actros)	n. a.	5	15	20

⁸ A merénylő teherautójával egy gázgyárba hajtott be, és ott a járművet gázpalackoknak nekivezette próbálta meg felrobbantani az üzemet. Mivel magában a támadó járműben nem volt bomba, ezért az az akció nem autóbombának, hanem a klasszikus értelemben vett rammingnek számít. A támadás egy halottja a merénylő munkahelyi vezetője volt, akit a támadó megölt, lefejezett, majd a holttesttel az autójában hajtott be a gázgyár területére, ahová korábban hivatásos sofőrként sokat járt, így át tudott jutni az ellenőrzésen.

⁹ A merénylő autójával egy mecsetet őrző katonákra támadt rá, akik azonban idejében ártalmatlanítani tudták.

¹⁰ A támadásnak összesen 13 sebesültje volt, ebből 11-et sebesített meg a merénylő, kilencet autóval, kettőt késsel.

29.	2017. 05. 18.	New York (USA)	nappal	H	személyautó (Honda Accord)	n. a.	1	20	21
30.	2017. 06. 03.	London (GBR)	este	H	teherautó (Renault kisteherautó) ¹¹	n. a.	4 ¹²	5	8
31.	2017. 06. 29.	Párizs (FRA)	nappal	H	személyautó	n. a.	0	0	0 ¹³
32.	2017. 06. 18.	London (GBR)	este	T (ramadáni ima)	teherautó (Citroen kisteherautó)	n. a.	1	10	11

Forrás: szerkesztette a szerző

Következtetések

Az elmúlt öt esztendő rammingtámadásai alapján már lehetőség van bizonyos általános következtetések levonására mind a támadások jellegét, mind pedig a veszteségeket leginkább meghatározó tényezőket illetően.

Az eddigi rammingtámadások általános jellege

- *A ramming mint elkövetési mód gyakorisága érzékelhetően növekszik, ezzel párhuzamosan nő az áldozatok száma is. Az utóbbi két esztendőben eddig tizenhárom ilyen támadás történt, amelyekben összesen 126-an veszítették életüket, és több mint 650-en sebesültek meg. Jól érzékelhető, hogy a terroristák és a mögöttük álló szervezetek immár a gyakorlatban is igazolva látják az elkövetési módszer hatékonyságát. Várható tehát, hogy a rammingtámadások száma tovább fog nőni.*
- *Nemcsak radikális iszlamisták, de egyéb szélsőségesek és örültek számára is egyre vonzóbb a ramming mint módszer, mint azt akár a 2015-ös grazi, akár a 2017. júniusi londoni és párizsi, muszlimok elleni merényletek is mutatják.*
- *A ramming a tömegrendezvények ellen a leghatékonyabb, itt tudják a terroristák a legnagyobb kárt okozni: az emberek sűrűn állnak, nincs helyük kitérni, ráadásul eleve másra figyelnek például egy piacon, koncerten vagy karácsonyi vásáron. A zsúfoltság miatt a pánik veszélye is nagyobb, és a segítség is nehezebben tud a helyszínre érni.*
- *A tipikus rammingtámadás nem célzott: a merénylők nem specifikus célpont megsemmisítésére törekednek, hanem a minél nagyobb pusztítást a céljuk. Eddig legfeljebb annyira voltak célzottak, hogy a támadó katonákat akart ölni (Izrael, Kanada), vagy épp muszlimokat (a londoni és a párizsi mecsetek elleni akciók). Ebből adódóan*

¹¹ A merénylők eredetileg egy 7,5 tonnás teherautót akartak bérelni, csak nem tudták kifizetni.

¹² A támadásnak a merénylőkön kívül összesen nyolc halottja volt, de a többi áldozattal a támadók késsel végeztek, illetve egy fő vízbe fulladt. Mivel utóbbi a teherautó elöl ugrott a Temzébe, ezért ő is a ramming áldozatai közé sorolható. Az összesen 48 sebesült legnagyobb részét szintén késekkel sebesítették meg.

¹³ A merénylő a párizsi nagymecset előtt várakozók közé próbált autóval behajítani, azzal a szándékkal, hogy muszlimokon álljon bosszút az Iszlám Állam merényleteiről, de a jármű nem tudta áttörni a mecset elé telepített akadályokat.

rammingtámadás bármely olyan helyszínen előfordulhat, amely általános fizikai jellemzőit tekintve arra alkalmas: sok ember van egyszerre egy járművel könnyen megközelíthető helyen.

- Az eddigi rammingtámadásokat leginkább egy, néha két-három merénylő követte el, szinte mindig egyetlen járművel. *Várható azonban, hogy a közeljövőben több járművel, több helyszínen egyidejűleg végrehajtott támadásra is sor kerül majd*, egyszerűen azért, mert a terroristák számára ez a hatékonyság növelésének legegyszerűbb módja: egy helyszínen csak véges számban tudnak embereket elgázolni, az áldozatok számát tehát legegyszerűbben a helyszínek számának növelésével lehet emelni.
- Az eddigi rammingakciókra *nem jellemző, hogy a támadók a felhasznált járművel kritikus infrastruktúrában próbálnának kárt tenni*; a vizsgált időszakban a lyoni gázgyári támadás jelenti az egyetlen kivételt. Nem kizárt azonban, hogy ez változni fog.

A veszteségeket meghatározó tényezők

- Általános trend, hogy a ramminget elkövető támadók többsége a jármű elakadása után még kiszáll, és késekkel, bombákkal, egyéb fegyverekkel folytatja a gyilkolást, ami ha sor kerül rá, a tapasztalatok szerint nagyobb veszteséget okoz, mint maga a ramming.
- Az éjszaka vagy sötétben végrehajtott rammingtámadások jóval veszélyesebbek, mint a nappaliak, az áldozatok ugyanis nehezebben, később észlelik és azonosítják a veszélyt.
- Kiemelt célpontok a hidak járdái, ugyanis egyenesek, szűkek és nincs róluk hová menekülni (a teljes ruházatban a folyóba ugrás az esetek többségében halálos kimenetelű).
- Kiemelt célpontok a busz-, villamos- és egyéb tömegközlekedési megállók, ahol sok ember várakozik, az úttesttől fizikailag nem elválasztva.
- Az áldozatok számának csökkentésében a legmeghatározóbb a rendőri és egészségügyi reakálás sebessége: felfegyverzett rendőrök, rohammentők, mobil intenzív osztály, mentőhelikopter stb. Ezek ugyanis bárhová gyorsan oda tudnak érni, rugalmasabbak tehát, mint a szükségszerűen passzív és reaktív, mechanikai védekezés. Sokatmondó, hogy a legutóbbi londoni merénylet idején az első riasztástól számított nyolc perc (!) múlva a rendőrség mindhárom támadóval végzett, miközben már zajlott a sérültek ellátása.

A védekezés lehetőségei

- A rammingtámadások elleni védekezés esélyeit növeli, hogy a NATO-tagországok az afganisztáni és iraki műveletek során *jelentős tapasztalatokra tettek szert a gépjárműves öngyilkos merénylők elleni védekezésben*. A rammingtámadások technikai értelemben ezeknél könnyebben háríthatók el, hiszen az akcióban nem a robbanóanyag, hanem „csak” a gépjármű tömege és sebessége játszik szerepet.

- Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy *a passzív, mechanikai védekezés (betonelemek, akadályok stb.) kifejezetten hatékony*. Nemcsak tömegrendezvényeket, például vásárokat, de kiemelten kockázatos célpontokat is jól meg lehet védeni ilyen eszközökkel, mint azt legutóbb a párizsi mecset elleni merénylet-kísérlet kudarca is mutatta.
- A TSA részletes ajánlásokat¹⁴ dolgozott ki arra, *hogyan lehet megakadályozni, hogy rammingre készülő terroristák nagyobb járműveket, munkagépeket szerezhessenek meg*. Az amerikai elemzők annak mentén fogalmazták meg ajánásaikat, hogy milyen módon juthat egy potenciális támadó nagyméretű gépjárműhöz. Általános érvényű tanács, hogy *a fuvarozóknak, építőipari vállalatoknak célszerű nagyobb figyelmet fordítaniuk járműveik lopásvédelmére és követhetőségére*.
- Ugyancsak általánosan hasznos megfontolás, hogy *bátorítani kell a közlekedőket, jelentsék be, ha rendellenesen, agresszíven viselkedő járművel találkoznak*.
- A rablás, illetve eltérítés (a berlini merénylet például így szerezte a vásár elleni támadáshoz használt kamiont) elleni védettséget növelheti, ha *a sofőrök nem vesznek fel stopposokat vagy ismeretlen utasokat*, és célszerű kerülni azt is, hogy elhagyatott helyeken pihenjenek a járműveikben.
- A TSA-anyag azt is felveti, hogy *a teherautó- és munkagépkölcsönzők jelentsék be, ha valaki tömegrendezvények idején vagy környékén többször is nagyobb járművet bérel* – ezzel ugyanis remélhetőleg ki lehet szűrni azokat, akik egy rammingtámadás elkövetésére készülnek a bérelt járművekkel.

Ajánlások a magyar biztonságpolitika számára

1. Fontos tisztán látni, hogy a ramming mint támadási forma egyáltalán nemcsak a radikális iszlamistákra jellemző, hanem más szélsőségesek és örültek is használják. Egyszerűségéből és hatékonyságából adódóan a ramminggel várhatóan hosszú távon is számolni kell.
2. *A ramming nehéz felderíthetősége miatt kiemelt hangsúlyt kell kapnia a megelőző biztonsági intézkedéseknek*. A 2017. júniusi párizsi rammingkísérlet sikertelensége egyértelműen a mecset köré telepített akadályoknak köszönhető, de ugyanerről tanúskodnak a vonatkozó izraeli tapasztalatok is.
3. *A jelenleg nyilvánosan elérhető információk szerint a ramming elleni védekezés végiggondolásában legmesszebb az amerikai TSA jutott a 2017. májusi anyagában*. Érdemes lehet megvizsgálni az általuk megfogalmazott ajánlások hazai alkalmazhatóságát.
4. *A rammingtámadások elleni hazai védekezésnek rövid és középtávon a tömegrendezvényekre kell fókuszálnia*. Szükséges a tömegrendezvényeket (vásárok, felvonulások, koncertek, választási gyűlések stb.) olyan mechanikai és forgalomtechnikai akadályokkal biztosítani, amelyek nehéz teherautókat is képesek feltartóztatni. Különösen fontos ez az augusztus 20-i ünnepek, a különféle nyári fesztiválok, illetve a közelgő választás

¹⁴ Transportation Security Authority: Vehicle Ramming Attacks... i. m.

tási időszak fényében, s ugyanide tartozik a stadionok és főbb rendezvényhelyszínek bejáratainak kiemelt biztosítása is az ilyen támadások ellen.

5. Számos külföldi gyártó kínál teherautók feltartóztatására is alkalmas, mobil eszközöket, ezek tehát piaci alapon beszerezhetők, de nem érdemes kizárni hosszú távon a hazai fejlesztéseket sem.
6. *Rövid távon akár improvizált megoldások is szóba jöhetnek:* a berlini támadás után Olaszországban ideiglenesen az autópályáról áthozott beton sávelválasztókkal vették körül a karácsonyi vásárokat.
7. Ami a hétköznapi védekezést illeti, az nem reális cél, hogy minden településen mindenhol meg lehessen akadályozni a rammingtámadásokat. Ehelyett *arra kell törekedni, hogy a zsúfolt városi helyszíneken – sétálóutcák, közterek, frekventált tömegközlekedési megállók – ne lehessen hosszú járdaszakaszokon akadálytalanul végighajtani.* Erre alkalmasak lehetnek különféle utcabútorok, megerősített, de a városképbe illő korlátok, oszlopok, nagyobb utcai növényládák, amelyeken a támadó jármű fennakadhat, lelassulhat stb. Az eddigi tapasztalatok szerint ezeket az akadályokat elegendő személy- és kisteherautók feltartóztatására méretezni.
8. *Középtávon szükséges a gyorsreagálású egészségügyi és rendőri képességek fejlesztése is annak érdekében, hogy egy esetleges rammingtámadásra a lehető leggyorsabban lehessen reagálni.* Célszerű az illetékes állami szervek állományának képzési anyagába beiktatni az eddigi rammingtámadások elemzését is. Ebbe beleértendő az olyan tapasztalatok is, hogy például a londoni merénylők álbombákkal igyekeztek maguktól távol tartani a kikerülő rendőröket.
9. Megfontolandó a turisták által látogatott, illetve hagyományosan zsúfolt helyszíneken működő vendéglátóipari egységek munkatársainak alapfokú felkészítéseket szervezni, hogy mi a teendő terrortámadás esetén (amibe értelemszerűen beletartozik a ramming is).
10. Az amerikai TSA ajánlásaival összhangban megfontolandó, hogy a tehergépjármű- és munkagép-tulajdonosokat a kormányzat figyelmeztesse arra, hogy tömegrendezvények idején és környékén fordítsanak különös gondot járműveik biztonságára, megakadályozandó, hogy illetéktelenek eltulajdonítsák azokat.
11. Hosszú távon *az épülő középületek, nyilvános terek tervezésénél figyelembe kell venni a rammingtámadások elleni védekezés szempontjait is.* Hatékony és esztétikus hazai példát jelentenek a budapesti Kossuth téren már alkalmazott megoldások.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- CRABTREE, Justina: Low-tech terror attacks like vehicle-ramming look set to rise: Analyst, [online], 2017. 03. 23. Forrás: Cnbc.com [2017. 07. 15.]
- SHILOAH, Gilad: ISIS Called for Ramming Attacks Against the West During Ramadan, [online], 2017. 06. 03. Forrás: Vocativ.com [2017. 07. 15.]
- Transportation Security Authority: Vehicle Ramming Attacks. Threat Landscape, Indicators and Countermeasures, [online], 2017. 05. Forrás: Publicintelligence.net [2017. 07. 15.]

Tálas Péter – Szente-Varga Mónika

A 2017. augusztusi spanyolországi terrortámadásokról

A 2017. augusztusi spanyolországi terrortámadások megerősítik azokat jelzéseket, hogy Európának, különösen pedig az európai nagyvárosoknak a jelenleginél jobban fel kell készülniük a gépjárművel elkövetett terrorcselekményekkel szembeni védekezésre, mert ez az elkövetési forma egyszerűsége, olcsósága és hatékonysága miatt az utóbbi években az Európában tevékenykedő terroristák egyik legkedveltebb elkövetési módszere lett. A terrortámadások háttere felhívta a figyelmet arra is, hogy bár a spanyolországi muszlimok európai társaiknál jobban integráltak, de az ibériai országnak is figyelnie kell radikalizálódásukra.

Kulcsszavak: terror, ramming, Spanyolország, Iszlám Állam

Tálas Péter – Szente-Varga Mónika: On the 2017 Spain Terror Attacks

Terror attacks in Spain confirm the signs that Europe, and especially the European cities should be better prepared than before to defend themselves against the terrorist acts with vehicles, as this is the simplest and most inexpensive form of perpetration. Additionally, due to its effectiveness, it has become one of the most popular methods of terrorists in Europe in recent years. The background of the terrorist attacks also drew attention to the fact that even though Spanish Muslims are better integrated than their European fellows, the Iberian country must also pay attention to its radicalization.

Keywords: terror, ramming, Spain, ISIS

2017. augusztus 17-én gépjárművel végrehajtott – úgynevezett ramming típusú, avagy gázolásos – terrortámadásra került sor Barcelonában, majd 18-án hajnalban a katalán fővárostól mindössze 100 kilométerre fekvő spanyol tengerparti üdülővároskában, Cambrilsben is. Fontos jeleznünk azonban, hogy a spanyol hatóságok már igen hamar a barcelonai és a cambrilsli eseményekhez kapcsoltak egy augusztus 16-i alcanari gázrobbanást is. A spanyol belbiztonsági szervek ugyanis egy nagyobb terrortámadást előkészítő helyszíneként tekintenek a 20 palacknyi propán-bután gáz felrobbanása miatt elpusztult épületre, ahol mintegy 120 gázpalackot halmoztak fel a merényletekre készülők.¹

A barcelonai és a cambrilsli támadások egyértelműen megerősítik azt a korábbi jelzésünket, hogy az európai nagyvárosoknak, a jelenleginél jobban fel kell készülniük a gépjár-

¹ Harriet ALEXANDER: Massive explosion at Alcanar house on Wednesday night linked to Barcelona terror attack, [online], 2017. 08. 17. Forrás: Telegraph.co.uk [2017. 08. 18.]; Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters, [online], 2017. 08. 20. Forrás: BBC.com [2017. 08.20.].

művel elkövetett terrorcselekményekkel szembeni védekezésre.² Írásunkban ezért – a spanyolországi támadások hátterének bemutatása mellett – az ott leírtakra is ismételtelen fel kívánjuk hívni a figyelmet.³

Spanyolország terrorfenyegetettsége több szempontból is sajátos helyet foglal el Európán belül. Egyrészt ugyanis a 2004 márciusában az Atocha pályaudvaron észak-afrikai szélsőségesek által elkövetett robbantásos merénylet – amelyben 192-en veszítették életüket és 2050-en sebesültek meg – máig a kétpólusú világrend bukását követő időszak legsúlyosabb európai dzsihadista merényletének számít.⁴ Másrészt viszont iszlamista merénylet 2004 óta nem követtek el az országban, és Spanyolország elsősorban a halálos áldozatokat ritkán követelő szeparatista és szélsőbaloldali terrorizmusa miatt volt figyelemreméltó a szakértők körében az elmúlt közel másfél évtizedben.⁵ Ennek ellenére – a 2004-es merénylet magas áldozatszama miatt – 2000 és 2016 között a nemzetközi terrorizmus Európából a spanyolok közül követelte a legtöbb halálos áldozatot – 253 főt.⁶ Harmadrészt, a spanyol terrorelhárítás már régóta az európai élvonalba tartozik, ahol napjainkban 3 ezer rendőrségi és titkosszolgálati operatív személy, elemző, speciális ügyész stb. dolgozik⁷ – az elmúlt 13 év során egyértelműen sikeresen. Negyedrészt, a szakértők egy része szerint a spanyolországi muszlimok (akik az összlakosság több mint 4%-át teszik ki)⁸ a leginkább integráltak az Európai Unión belül,⁹ és a belbiztonsági szervek szerint is ez tette többek között lehetővé, hogy az elmúlt évek során Spanyolországban került sor a legtöbb dzsihadista terrorizmussal gyanúsított személy letartóztatására (170 akció során 700 személy),¹⁰ és ami ennél is fontosabb: elítélésükre is a legnagyobb arányban (67%).¹¹ Erre ugyanis aligha kerülhetett volna sor a helyi muzulmán közösségek támogatása nélkül.

² RÁCZ András – BRESTYÁNSZKI Flóra: A gépjárművel végrehajtott, ramming típusú terrortámadásokról és a védekezés lehetőségeiről, [online], *SVKK Elemzések*, 2017/15. Forrás: Netk.uni-nke.hu [2017. 08. 18].

³ A szerzők ezúton köszönik meg RácZ Andrásnak az elemzés elkészítéséhez nyújtott segítséget.

⁴ A terroristák tíz bombát robbantottak fel az elővárosi vasúti szerelvényeken négy különböző pályaudvaron. A merényletről lásd: RÉPÁSI Krisztián: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a 21. század elején a TE-SAT jelentések alapján, [online], doktori értekezés, 2017, 13–16. o. Forrás: Hhk.uni-nke.hu [2017. 08. 18].

⁵ Uo., 176–179.

⁶ Libro blanco y negro del terrorismo en Europa, [online], 2017, 20–21. o. Forrás: Iugm.es [2017. 08. 18.]

⁷ José María IRUJO: JIHADIST TERRORISM: COULD THERE BE A NEW ATTACK ON SPANISH SOIL? [online], 2017. 06. 05. Forrás: Elpais.com [2017. 08. 18.].

⁸ A spanyol statisztikai adatok szerint az ország 46,5 milliós lakosságának 9,8%-a külföldi. A legnagyobb arányban a Baleari-szigeteken (16,7%), Katalóniában (13,8%) és Murciában (13,5%) élnek külföldiek. 2016-ban csökkent a Spanyolországban élő külföldiek száma, ugyanakkor Katalóniában nőtt (15 ezer fővel). Estadística del Padrón Continuo. Datos provisionales a 1 de enero de 2017, [online], INE Notas de prensa, 2017. 04. 26. Forrás: Ine.es [2017. 08. 19.]. Spanyolországban 1,88 millió muszlim él, ez a lakosság több mint 4%-a. Katalóniában 0,5 millió (7%), Andalúziában 300 ezer, Madridban 275 ezer, Valenciában 200 ezer. Ignacio CEMBERO: *La España de Alá*, Madrid, La esfera de los libros, 2016, 21–30. o.

⁹ A. Carmen González ENRÍQUEZ: Highs and lows of immigrant integration in Spain, [online], 2016. 06. 13. Forrás: Realinstitutoelcano.org [2017. 08. 18.].

¹⁰ Tara JOHN: Why Spain Has Once Again Become a Target for Jihadists, [online], 2017. 08. 17. Forrás: Time.com [2017. 08. 18.].

¹¹ RÉPÁSI: *i. m.* 186.; José María IRUJO: JIHADIST TERRORISM... *i. m.*

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a dzsihadizmus és a szélsőséges iszlám ne lett volna, vagy ne lenne jelen Spanyolországban.¹² De a mostani merényletekig – vagyis az elmúlt 13 év során – az irányzat leginkább logisztikai és toborzási háttérként használta az országot, mindenekelőtt az észak-afrikai spanyol exklávékat (Ceutát és Melillát), a déli és keleti tengerpart városait és településeit (köztük Barcelonát), illetve magát a fővárost, Madridot is. A 2013–14-ben Spanyolországban letartóztatott, feltételezett dzsihadisták 70%-a spanyol állampolgár volt és Ceutában vagy Melillában élt.¹³ A spanyol belügyminisztérium szerint az „Iszlám Államhoz” 200 (a nem kormányzati szervezetek szerint 450) spanyolországi lakóhellyel rendelkező személy csatlakozott az elmúlt évek során, ami nem kevés, de mégis jóval kevesebb, mint amennyi francia (1200) vagy brit (500).¹⁴ A spanyol belbiztonság csak ezen a nyáron mintegy 1000 terrorizmussal összefüggésbe hozható személyt figyelt meg, 500 telefont hallgatott le állandóan, 12 nyomozást indított szélsőséges iszlamista tevékenység miatt, a bíróságok pedig 293 személy ellen folytatnak vizsgálatot terrorista tevékenység miatt.¹⁵ Ráadásul a spanyol rendőrség és a terrorellhárítás a 2004. márciusi merénylet után igen nagy hangsúlyt helyezett az iszlamista radikalizáció felderítésére és megakadályozására is, ami a szakértők szerint egyértelműen a terrorizmus megelőzésének egyik leghatékonyabb eszköze.¹⁶ Sokak szerint elsősorban ezeknek volt köszönhető, hogy az elmúlt 13 év során nem került sor nagy iszlamista terrortámadásra Spanyolországban.

A rammingtámadásoknál nagyobb volt az eredeti cél?

A 2017. augusztusi spanyolországi terrortámadásoknak a nyomozás jelenlegi állása szerint három egymással szorosan összefüggő (egyes rendőrségi források szerint: összehangolt) fő eleme volt: (1) az augusztus 16-i alcanari gázrobbanás, (2) a 17-i barcelonai és a (3) 18-i cambrils-i gázolós terrortámadások. Az áldozatok nagy száma miatt a nemzetközi média ezek közül érhető módon elsősorban kettővel – a barcelonai és a cambrils-i rammingtámadásokkal – foglalkozott részletesen, s jóval kevesebb figyelmet fordított annak az alcanari gázrobbanásnak a körülményeire, amely számos szakértő szerint egy sokkal súlyosabb problémát vet fel Spanyolország terrorfenyegetettsége kapcsán. A spanyol rendőrség szerint ugyanis az alcanari épületben egy 12 fős terrorsejt nagyobb terrortámadásokhoz készített robbanószert, mivel azonban ez augusztus 16-án véletlenül felrobbant, a terrorcselekményre készülők a gázolós támadások végrehajtása mellett döntöttek.¹⁷

¹² Lásd erről: Fernando REINARES – Carola GARCÍA-CALVO: Terroristas, redes y organizaciones: facetas de la actual movilización yihadista en España, [online], 2015. 11. 16. Forrás: Ealstitutoelcano.org [2018. 08. 20]; CEMBERO: *i. m.*; Fernando REINARES – Carola GARCÍA-CALVO – Álvaro VINCENTE: Differential Association Explaining Jihadi Radicalization in Spain: A Quantitative Study, [online], *CTCSentinel*, 10. évf., 2017/6, 29–34. o. Forrás: Ctc.usma.edu [2017. 08. 19.]; Fernando REINARES – Carola GARCÍA-CALVO: Catalonia and the evolution of jihadist terrorism in Spain, [online], 2015. 04. 30. Forrás: Realstitutoelcano.org [2017. 08. 19.].

¹³ CEMBERO: *i. m.* 47–49.

¹⁴ ISIS in Spain. Spain arrests four terror suspects with possible links to Paris attacks, [online], 2016. 11. 28. Forrás: Elpais.com [2017. 08. 18.].

¹⁵ IRUJO: *i. m.*

¹⁶ JOHN: *i. m.*

¹⁷ Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters, [online], 2017. 08. 20. Forrás: BBC.com [2017. 08.20.].

Így került sor augusztus 17-én 16:30-kor arra, hogy a 22 éves marokkói származású és a Barcelonától északra fekvő Ripoll városkában lakó Younes Abouyaaqoub a szintén marokkói Driss Oukabir nevén bérelt Fiat Talento kisteherautóval 530 méteren keresztül hajtott végig 80 kilométer/óra sebességgel cikkcakkban Barcelona legismertebb, La Rambla nevű, 1200 méter hosszú sétálóutcáján (megölve 13 és megsebesítve mintegy 130 embert), majd gyalog elmenekült. Augusztus 18-án éjjel 1 órakor hasonló támadást hajtott végre őt – hamis robbanómellényeket viselő, baltákkal és késekkel felszerelkezett – merénylő a Barcelonától délre fekvő Cambrils üdülőhelyen egy Audi 3-as gépkocsival (a támadásnak 1 halott és 7 sebesült áldozata van), akiket azonban – miután gépkocsijuk felborult – a katalán rendőrök agyonlőtték. Az eseményekkel összefüggésben a hatóságok – az öt lelőtt cambrilsli elkövető (a 18 éves Moussa Oukabir, a 19 éves Sais Aallaa, a 24 éves Mohamed Hychami, a 21 éves Omar Hychami és a 19 éves Houssaine Abouyaaqoub) mellett eddig 4 embert tartóztattak le (a 28 éves Driss Oukabirt, a 34 éves Sahal el-Karibt és a 27 éves Mohammed Aallaat lakhelyükön Ripollban, míg Mohamed Houli Chemlalt Alcanarban). További három embert pedig még keresnek: Younes Abouyaaqoubot, a barcelonai merénylet elkövetőjét, Youssef Aallaat és a ripolli imámot, Abdelbaki Es Sattyt.¹⁸

Önmagukban a barcelonai és a cambrilsli rammingtámadások lefolyása számos elemében megerősíti Rácz András és Brestyánszki Flóra júliusi elemzésének legfontosabb megállapításait. Mindenekelőtt ismét bebizonyosodott, hogy védelem hiányában egyszerű eszközökkel is igen komoly veszteséget lehet okozni. A gázolósos terrortámadások ugyanis rendkívül primitív módszerrel végrehajtott merényletek. Vagyis gyorsan, könnyen, olcsón, különösebb előkészület nélkül megszervezhetőek, és sikeresen (hatékonyan) hajthatók végre (különösen nappal – mint Barcelonában történt) minden olyan, a gyalogosok által tömegesen és rendszeresen használt területen, ahol a gépjárművel való folyamatos és gyors közlekedést nem akadályozzák mesterséges tereptárgyak (például oszlopok, útakadályok, kőszobrok stb.) vagy a járműbe épített ütközést gátló elektronika (mint azt Berlinben tette).¹⁹

Ez utóbbiban egyébként – vagyis a járműelektronikában – a szakértők szerint a jelenleginél jóval nagyobb védelmi potenciál rejlik. Elméletileg például, 2018-tól minden új, az Európai Unióban eladott gépjárműbe olyan vészívót kell beszerezni, amely baleset esetén elküldi a jármű pontos pozícióját. Ezt a rendszert arra is fel lehetne használni, hogy feltöltve az aktuális rendezvények koordinátáit, korlátozott sebességű zónákat hozunk létre. Egy ilyen rendszerrel biztosítani lehetne például, hogy a városokban csak speciális, arra kijelölt járművekkel lehessen 70-80 km/h fölé gyorsítani, illetve a korlátozott zónákban se lehessen 10-20 km/óra fölé gyorsítani. Ezek az eszközök felszerelhetők zavarás elleni védelemmel is, vagyis, ha ilyet érzékel a rendszer, egyszerűen leállíthatja a gépjárművet. Elsőként a bérelt és a nehéz gépjárművekbe lenne érdemes beszerezni ilyen eszközt (illetve azokba, amelyekkel leggyakrabban követnek el gázolósos merényleteket), majd pár év alatt

¹⁸ Elképzelhető azonban, hogy Youssef Aallaa és Abdelbaki Es Satty meghaltak az alcanari robbanásban. Barcelona attack... *i. m.*

¹⁹ Automatic brakes stopped Berlin truck during Christmas market attack, [online], 2016. 12. 28. Forrás: Dw.com [2017. 08. 18.].

a gépjárművek meghatározó részébe bekerülhetnének ezek, elérve azt, hogy próbálkozni se legyen érdemes velük rammingtámadást elkövetni.²⁰

Minden eddigi körülmény arra utal, hogy mindkét spanyolországi gázolós támadás egyértelműen improvizált, tartalék terv volt az elkövetők részéről, miután a nagyobb, robbantásos merényletük terve a szerdai alcanari gázrobbanás miatt kudarcba fulladt. Ennek tanulsága miatt ismét érdemes Rácz András és Brestyánszki Flóra elemzését idézni: „A ramminghez nincs szükség sem különösebb felkészülésre, kiképzésre, sem speciális szakértelemre: kis túlzással mindössze vezetési tudás és egy alkalmas jármű kell hozzá. Szoros koordináció és rendszeres kommunikáció sem szükséges, amit a hatóságok le tudnának hallgatni és így meg tudnák előzni a merényletet. A lehetséges célpontok felderítése és felmérése sem igényel semmiféle olyan előkészületet, ami magára vonhatná a hatóságok figyelmét. Egy rammingtámadás előkészítésére akár néhány óra is elegendő lehet, az autóbérlést is beleszámítva.”²¹ Ugyancsak kulcsfontosságúnak bizonyult a hatóságok támadásokat követő gyors reakciója: nem csupán a barcelonai merényletet követő mentés gyorsaságára gondolunk, de legalább ennyire a felborult gépkocsiból kiszálló cambrils-i elkövetők gyors ártalmatlanítására is.

Az azonosságok mellett azonban eltérő elemei is voltak e támadásoknak a korábbi rammingmerényletek jellegzetességeihez képest. A barcelonai merénylet, Younes Abouyaqoub például egyértelműen túl akarta élni a támadást, s miután járműve elakadt, nem kezdett késsel vagy más eszközzel tovább gyilkolni (mint tette ezt a 2017. március 22-i londoni gázolós támadás elkövetője a Bridge Streeten), hanem gyorsan elmenekült. Míg az eddigi legtöbb gépjárművel végrehajtott merényletnél egy, legfeljebb két ember volt az elkövető, a cambrils-i támadásnál öten ültek a merényletbe használt Audi 3-asban, s minden jel szerint arra készültek, hogy a gázolós támadás befejezését követően késekkel és baltákkal gyilkolnak tovább, hasonlóan a 2017. június 3-i London Bridge-i merényletbe. A támadóknak feltehetően ez a merénylet szolgált mintául abban is, hogy hamis robbanómellényeket vegyenek fel, a nagyobb félelemkeltés és az óvatosabb rendőrségi fellépés érdekében. Mindkét merénylet elkövetői igen fiatalok voltak, s valamennyien marokkói származásúak, vagyis szemben a legtöbb korábbi rammingmerényletek elkövetőinek többségével, külföldiek. A gázolós támadásokban részt vevők létszáma már a cambrils-i merénylet után azt vetítette előre, hogy ez esetben nem „magányos farkas”-típusú elkövetőkről, hanem egy terrorista sejtéről van szó, ami szintén nem volt jellemző az eddigi rammingtámadásokra. Ha ugyanis a barcelonai és a cambrils-i támadásokban érintetteket (minimum 7 fő) kiegészítjük az alcanari eseményekben érintettekkel és a ripolli letartóztatottakkal, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a spanyolországi terrortámadások mögött egy legalább 12 fős, észak-afrikaiakból álló, nagyobb merénylet-re vagy merényletek-re készülő terrorista sejt húzódott/húzódik meg. S felmerül persze egy fontos kérdés is, amit a szakértők egy része már igen hamar felvetett: miként lehetséges, hogy egy ekkora társaság több hónapos

²⁰ A szerzők ezúton mondanak köszönetet a felvetésért Juhász Róbertnek, az IOT4 Kft. munkatársának.

²¹ RÁ CZ-BRE STYÁ NSZKI: *i. m.*

tevékenysége nem tűnt fel a spanyol terrorelhárításnak?²² E kérdést akkor is meg kell válaszolnia a spanyol terrorelhárításnak, ha az alcanari események egyébként azt is bizonyítják, hogy Spanyolországban nem egyszerű hatásos robbanóanyaghoz jutni, ugyanis a nagyobb merényletet tervező sejt valószínűleg ezért próbált meg gázpalackokból robbanószerkezetet összeállítani, amihez viszont tagjai szerencsére nem értettek eléggé. Ugyanezt mutatja, hogy a robbanómellényeik is üresek voltak: nem volt hozzájuk robbanóanyag, vagyis felvételük egyszerű blöff volt az elkövetők részéről.

13 év után miért újra Spanyolország?

Az első kommentárok szinte egyöntetűen váratlan meglepetésként jellemezték az „Iszlám Állam” (ISIS) által felvállalt spanyolországi merényleteket. A barcelonai helyszín kiválasztásában többen az európai dzsihadista terrorizmus új fejezetét látják, mondván: az ISIS már azokat az országokat is támadja/támadhatja, amelyek eddig nem számítottak a terror-szervezet elsődleges célpontjainak.²³ A magunk részéről – bár teljességgel megkérdőjelezni nincs szándékunk, de – vitatkozunk ezzel az állítással, Spanyolország esetében legalábbis feltétlenül. Ugyanis mint elemzésünk elején jeleztük, az ország terrorfenyegetettsége annak ellenére is ellentmondásos, hogy 13 éve nem következett be jelentős dzsihadista terrortámadás az ország területén; hogy a spanyolországi muszlimok más európai társadalmakkal összehasonlítva jobban integráltak; s hogy a spanyol terrorelhárítók az európai terrorelhárítás élvonalához tartoznak. Amennyiben ugyanis részletesebben is megvizsgáljuk, Spanyolország biztonsági helyzete a terrorizmus szempontjából az utóbbi években szinte minden tekintetben jelentősen megváltozott.

A szakértők egy része szerint Spanyolországot már hosszú idő óta a bevándorlókkal kapcsolatos általános tolerancia jellemzi. Ez részben a spanyol történelmi tapasztalatokból fakad: az ország egyrészt nyitott a Földközi-tenger térsége felé, így számos népcsoport érkezett a félszigetre; másrészt Spanyolország tradicionális kivándorló ország: az amerikai spanyol gyarmatokra, illetve a függetlenné vált latin-amerikai országokba nagyszámú spanyol távozott az évszázadok során. A bevándorlókkal szembeni toleranciát erősíti a 20. századi spanyol migrációs mozgások élő történelmi emlékezete is: az 1936–39-es polgárháború utáni kivándorlás, illetve a spanyol vendégmunkások Nyugat-Európában való megjelenése és fogadtatása a második világháború után. A történelmi tapasztalatok a muszlimok nagyobb és erőtejemebb integrációjához is hozzájárultak. Elég talán az arabok és berberék uralta Al-Andaluszra utalni, amelynek területe az Ibériai-félsziget déli és középső részeit foglalta el. Ez eleinte a damaszkuszi székhelyű Omajjád Kalifátushoz tartozott, majd 755-től független emirátus, végül 929-től kalifátus volt, amely 1000 körül kisebb utódállamokra esett szét. Az utódállamokkal a keresztény királyságok évszázadokon keresztül harcoltak, elsősorban területért, a vallási különbségek csak később váltak motivációs tényezővé. Mint ismeretes, a *reconquista* Granada, az utolsó mór állam 1492-es

²² Barcelona and Cambrils: 'Bigger' attacks were prepared, [online], 2017. 08. 18. Forrás: BBC.com [2017. 08. 20.]; SERDÜLT Viktória: Rész a pajzson: Barcelona nemcsak a helyszín miatt fontos a terror elleni harcban, [online], 2017. 08. 18. Forrás: Zoom.hu [2017. 08. 19.].

²³ SERDÜLT: *i. m.*

bevételével véget ért. 1609-ben pedig a moriszkók kiűzésével a muszlimok (fizikai) jelenléte is megszűnt. Fontos azonban tudnunk, hogy bár voltak olyan időszakok, amikor Spanyolország germán gyökereit hangsúlyozták (például Franco idején), mára a córdobai emirátus és kalifátus a spanyol történelem megbecsült időszakainak számítanak, nem kitérőnek vagy zsákutcának. Sőt a córdobai kalifátust ma a Földközi-tenger meghatározó államaként tartja számon a spanyol történelmi tudat, kiemelkedő tudományos és kulturális eredményekkel, a keresztények, zsidók és mórak békés együttélésével, amely ezt az időszakot jellemezte. Vagyis az átlag spanyol a muszlimok esetén az utóbbiakra is asszociál(hat), nem csak a radikalizálódásra, terrorizmusra stb.

Spanyolországban a legnépesebb külföldi közösséget hagyományosan a marokkóiak alkotják és alkotják (ez alól csak a 2008–2014 közötti időszak kivétel, amikor a regisztrált románok száma magasabb volt). A marokkóiak száma viszont folyamatosan és fokozatosan nőtt, nem hirtelen ugrott meg, mint például a román bevándorlóké, vagy 2015-ben Európában a muzulmán menekülteké, következésképpen a lakosság velük szemben kevésbé volt elutasító. Nem is beszélve azokról a hagyományos kapcsolatokról, amelyek a spanyolokat a Földközi-tenger térségéhez és benne Észak-Afrikához kötik (például a korábbi és jelenlegi spanyol afrikai területeken keresztül).

Mások szerint viszont a spanyolországi muszlimok integrációja nem jobb, mint másol Európában, s a „spanyol nyugalom” egyik alapvető oka a bevándorlás generációs különbsége. A muszlim bevándorlás Spanyolországba ugyanis nem olyan régi, mint például Franciaország vagy Németország esetében: a marokkóiak nagyobb számú bevándorlása csak a kilencvenes években kezdődött el. Vagyis szerintük eddig döntően ezért volt kisebb mértékű a radikalizálódás az országban, mert sok az első generációs bevándorló, a második generáció még csak felnövőben van, a harmadik generációs muszlim bevándorló pedig még kevés. Kivételt e tekintetben csak Ceuta és Melilla jelent, ahol többgenerációs spanyol állampolgárságú muszlim népesség lakik, és ahol a spanyol belbiztonsági szervek szerint is a legerőteljesebb és legnagyobb számú a fiatal muszlimok radikalizációja.

Nem igazán tekinthető meglepetésnek Barcelona sem, mint a dzsihadista terrorizmus célpontja, hiszen számos szakértő már 2010 óta Katalóniát, s benne Barcelonát tartja egy lehetséges támadás valószínű helyszínének.²⁴ Részben mert az utóbbi években igen sok muszlim érkezett ide (arányaiban a legtöbb az ország más területeivel összehasonlítva), részben mert beilleszkedésüket és integrációjukat – magas számuk mellett – nehezíti a katalán és spanyol identitás közötti vetélkedés is.²⁵ Több szakértő arra is felhívja a figyelmet, hogy Belgium mellett éppen Katalónia az a hely Európában, ahol a szalafisták a legaktívabban.²⁶ A 2004 és 2012 között terrorista tevékenységért bebörtönzött spanyol dzsihadisták 37,5%-a, a 2013 és 2016 között letartóztatott 178 dzsihadistának pedig mintegy negyede Katalóniában élt – teszik ehhez hozzá.²⁷

²⁴ CEMBERO: *i. m.* 152–154.

²⁵ Uo.

²⁶ Uo.; Giulia PARAVICINI: Barcelona's strong ties to radical Islam, [online], 2017. 08. 18. Forrás: Politico.eu [2017. 08. 20.]; Javier JORDÁN: The evolution of the structure of jihadist terrorism in Western Europe: the case of Spain, [online], *Studies in Conflict and Terrorism*, 37. évf., 2014/8, 654–673. o. Forrás: Ugr.es [2017. 08. 19.].

²⁷ REINARES et al.: Differential Association ... *i. m.*, 29–34.; REINARES et al.: Catalonia and the evolution... *i. m.*

Ami pedig az ISIS Spanyolországhoz való viszonyát illeti, ennek két elemét feltétlenül jeleznünk érdemes a mostani terrortámadások megértéséhez. Egyrészt azt, hogy az „Iszlám Állam” politikai tervei és ideológiája értelmében Spanyolország – az egykori Al-Andalusz – a terrorszervezet megalakulásától kezdve olyan területnek számít, amelyet az ISIS vezetése kalifátusa részének tekint.²⁸ Ebből a szempontból tehát Spanyolország az ISIS számára a „civilizációk háborújának” egyik legfontosabb hadszíntere. Fontosabb, mint Franciaország, Belgium vagy Nagy-Britannia. Másrészt azt, hogy az utóbbi években megváltozott spanyol külpolitika is az iszlamista terroristák és az ISIS célkeresztjébe helyezte Spanyolországot. Igaz ugyanis, hogy a 2004. márciusi madridi terrortámadás után hatalomra került spanyol kormány kivonta katonai erőit Afganisztánból, de napjaink Spanyolországa – ha vonakodva is, de – tagja az ISIS elleni koalíciónak, katonái kiképzőként ott vannak Irakban és Maliban egyaránt. Nem véletlen tehát, hogy az ISIS propagandaanyagaiban az elmúlt egy évben Spanyolország 45-ször került említésre, számos alkalommal olyan potenciális célpontként, ahol turisták által látogatott helyek megtámadására szólított fel a terrorszervezet.²⁹ Mindezeket figyelembe véve aligha tekinthetők meglepőnek a spanyolországi terrortámadások, miként az sem, hogy ezekre Katalóniában (Barcelonában és Cambrilsben) került sor.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ALEXANDER, Harriet: Massive explosion at Alcanar house on Wednesday night linked to Barcelona terror attack, [online], 2017. 08. 17. Forrás: Telegraph.co.uk [2017. 08. 18.]
- Automatic brakes stopped Berlin truck during Christmas market attack, [online], 2016. 12. 28. Forrás: Dw.com [2017. 08. 18.]
- Barcelona and Cambrils: 'Bigger' attacks were prepared, [online], 2017. 08. 18. Forrás: BBC.com [2017. 08. 20.]
- Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters, [online], 2017. 08. 20. Forrás: BBC.com [2017. 08.20.]
- CEMBERO, Ignacio: *La España de Alá*, Madrid, La esfera de los libros, 2016, 21–30. o.
- ENRÍQUEZ, A. Carmen González: Highs and lows of immigrant integration in Spain, [online], 2016. 06. 13. Forrás: Realinstitutoelcano.org [2017. 08. 18.]
- Estadística del Padrón Continuo. Datos provisionales a 1 de enero de 2017, [online], INE Notas de prensa, 2017. 04. 26. Forrás: Ine.es [2017. 08. 19.]
- IRUJO, José María: Jihadist terrorism: Could there be a new attack on Spanish soil? [online], 2017. 06. 05. Forrás: Elpais.com [2017. 08. 18.]
- ISIS in Span. Spain arrests four terror suspects with possible links to Paris attacks, [online], 2016. 11. 28. Forrás: Elpais.com [2017. 08. 18.]
- JOHN, Tara: Why Spain Has Once Again Become a Target for Jihadists, [online], 2017. 08. 17. Forrás: Time.com [2017. 08. 18.]
- JORDÁN, Javier: The evolution of the structure of jihadist terrorism in Western Europe: the case of Spain, [online], *Studies in Conflict and Terrorism*, 37. évf., 2014/8, 654–673. o. Forrás: Ugr.es [2017. 08. 19.]
- Libro blanco y negro del terrorismo en Europa, [online], 2017. 20–21. o. Forrás: Iugm.es [2017. 08. 18.]

²⁸ Ben RICH: Striking in al-Ándalus: why Islamic State attacked Spain, [online], 2017. 08. 18. Forrás: TheConversation.com [2017. 08. 19.]

²⁹ Katie MANSFIELD: Spain on ISIS hitlist: Evil terrorists target holiday hotspot in propaganda for first time, [online], 2016. 09. 08. Forrás: Express.co.uk [2017. 08. 19.]; JOHN: *i. m.*

- MANSFIELD, Katie: Spain on ISIS hitlist: Evil terrorists target holiday hotspot in propaganda for first time, [online], 2016. 09. 08. Forrás: Express.co.uk [2017. 08. 19.]
- PARAVICINI, Giulia: Barcelona's strong ties to radical Islam, [online], 2017. 08. 18. Forrás: Politico.eu [2017. 08. 20.]
- RÁCZ András – BRESTYÁNSZKI Flóra: A gépjárművel végrehajtott, ramming típusú terrortámadásokról és a védekezés lehetőségeiről, [online], 2017. 07. 23. *SVKK Elemzések*, 2017/15. Forrás: Netk.uni-nke.hu [2017. 08. 18.]
- REINARES, Fernando – GARCÍA-CALVO, Carola – VINCENTE, Álvaro: Differential Association Explaining Jihadi Radicalization in Spain: A Quantitative Study, [online], 2017. 06., *CTCSentinel*, 10. évf., 2017/6, 29–34. o. Forrás: Ctc.usma.edu [2017. 08. 19.]
- REINARES, Fernando – GARCÍA-CALVO, Carola: Catalonia and the evolution of jihadist terrorism in Spain, [online], 2015. 04. 30. Forrás: Realinstitutoelcano.org [2017. 08. 19.]
- REINARES, Fernando – GARCÍA-CALVO, Carola: Terroristas, redes y organizaciones: facetas de la actual movilización yihadista en España, [online], 2015. 11. 16. Forrás: Realinstitutoelcano.org [2018. 08. 20.]
- RÉPÁSI Krisztián: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a 21. század elején a TE-SAT jelentések alapján, [online], doktori értekezés, 2017. 13–16. o. Forrás: Hhk.uni-nke.hu [2017. 08. 18.]
- RICH, Ben: Striking in al-Ándalus: why Islamic State attacked Spain, [online], 2017. 08. 18. Forrás: TheConversation.com [2017. 08. 19.]
- SERDÜLT Viktória: Rész a pajzson: Barcelona nemcsak a helyszín miatt fontos a terror elleni harcban, [online], 2017. 08. 18. Forrás: Zoom.hu [2017. 08. 19.]